

Đôi điều cảm nhận

TÌNH CẢM CỦA NHÀ THƠ TRẦN ĐĂNG KHOA QUA GÓC NHÌN THIẾU NHI

Tác giả: **Đoàn Văn Hân**

*Giáo viên trường THPT Nguyễn Bình Khiêm,
huyện Krông Pắc, tỉnh Đắk Lắk*

Thi ca Việt Nam hiện đại, có nhiều gương mặt thơ nổi tiếng viết về đề tài thiếu nhi. Nhưng có lẽ, như một “*cơ duyên tác hợp*” (chữ dùng của Phan Huy Dũng) khi nhắc tới mảng đề tài này thì độc giả yêu văn chương sẽ không thể không nhắc tới nhà thơ Trần Đăng Khoa. Dường như Trần Đăng Khoa đến với nàng thơ bằng con đường ở độ tuổi thiếu nhi. Nếu để tìm lại bầu trời của thiếu nhi thì tìm đến thơ ông là uy tín nhất. Và tất nhiên, để làm được điều đó, nhà thơ Trần Đăng Khoa đã dành cho thiếu nhi một tình cảm thật chan chứa, bao la. Đây quả thực là một tình cảm hiếm có mà rất tự nhiên mà bền chặt trong thi ca.

Tác giả bài viết người đứng thứ 7 từ bìa phải qua

Văn học và đời sống

Nhà thơ Trần Đăng Khoa (*sinh ngày 26 tháng 4 năm 1958*), người làng Trục Trì, xã Quốc Tuấn, huyện Nam Sách, tỉnh Hải Dương, vùng đất nổi tiếng là nơi sản sinh ra nhiều văn nhân nổi tiếng. Có thể nói rằng nhà thơ Trần Đăng Khoa là gương mặt thân quen với bạn đọc yêu thơ trên cả nước. Xuất thân trong một gia đình có truyền thống khoa bảng và văn học, ngay từ khi còn trong nôi, Trần Đăng Khoa đã được nuôi dưỡng bằng những dòng sữa ngọt ngào của dòng văn học dân gian qua những điệu chèo Lưu Bình – Dương Lễ, Quan âm Thị Kính của bà ngoại, qua những lời kể về tích Hoàng Trừu, Tống Trân – Cúc Hoa của mẹ. Đặc biệt hơn, mẹ của Trần Đăng Khoa có thể đọc ngược Truyện Kiều. Anh trai và em gái của ông đều là những người say mê văn học. Trần Đăng Khoa viết bài thơ đầu tiên *Con bướm vàng* vào tháng 2/1966 được đăng báo từ năm ông 8 tuổi.

Tập thơ đầu tiên “*Từ góc sân nhà em*” in ở Nhà xuất bản Kim Đồng lúc Trần Đăng Khoa tròn 10 tuổi. Nhà thơ Xuân Diệu đã viết lời giới thiệu Trần Đăng Khoa trên báo (6/6/1973) khi tập thơ thứ hai “*Góc sân và khoảng trời*” được in năm 1973. Năm 1975, đang học lớp 10, trong đợt Tổng động viên, khi cuộc Kháng chiến chống Mĩ cứu nước bước vào giai đoạn cuối, Trần Đăng Khoa tình nguyện vào quân ngũ. Khi kháng chiến chống Mĩ giành thắng lợi, đất nước hoàn toàn giải phóng, Trần Đăng Khoa về học trường Sĩ quan lục quân rồi tiếp tục học ở trường Viết văn Nguyễn Du khóa IV. Sau đó, ông được cử sang Cộng hòa liên bang Nga học tại Học viện Văn học Thế giới mang tên M.Gorki. Trở về nước Trần Đăng Khoa làm việc cho Tạp chí Văn nghệ Quân đội. Về sau chuyển công tác tại Ban văn học nghệ thuật của Đài tiếng nói Việt Nam. Sinh thời các nhà thơ Tố Hữu, Xuân Diệu đánh giá cao về tài năng thơ của ông, nhà nghiên cứu phê bình Nguyễn Đăng Mạnh cũng đã khen ngợi “*Trần Đăng Khoa luôn cảm nhận được vẻ đẹp trong trẻ, trinh nguyên, thuần nhất của vùng quê dân dã*”.

Cảm quan chi phối xuyên suốt trong những sáng tác của ông chính là tình cảm của ông dành cho trẻ thơ một cách chân thành và mộc mạc. Độc giả có thể cảm nhận được tình cảm thân thương, trù mến, gửi gửi khi nhà thơ gọi đúng được nét suy nghĩ, sức liên tưởng dưới góc nhìn của trẻ em.

Chẳng hạn, khi nhìn về sự vật, hiện tượng xung quanh mình, Trần Đăng Khoa viết:

Văn học và đời sống

Tao đi học về nhà
Là mày chạy xô ra
Đầu tiên mày rôi rít
Cái đuôi mừng ngoáy tí
Rôi mày lắc cái đầu
Khịt khịt mũi, rung râu
Rôi mày nhún chân sau
Chân trước chồm, mày bắt... (*Sao không về Vàng ơi*)

Ở bài: **Đánh thức trâu**: Đã ngủ rồi hả trâu / Tao đã đi ngủ đâu / Mà trâu
mày đã ngủ / Bà tao vừa đến đó / Muốn xin mấy lá trâu / Tao không phải ai đâu /
Đánh thức mày để hái / Trâu ơi, hãy tỉnh lại / Mở mắt xanh ra nào / Lá nào muốn
cho tao / Thì mày chìa ra nhé / Tay tao hái rất nhẹ / Không làm hại mày đâu...

Hay trong bài **Trăng ơi...từ đâu đến**: Trăng ơi...từ đâu đến / Hay từ cánh
rừng xa / Trăng hồng như quả chín / Lửng lơ lên trước nhà / Trăng ơi...từ đâu
đến? / Hay biển xanh diệu kỳ / Trăng tròn như mắt cá / Chẳng bao giờ chớp
mi...Có thể nhận ra rằng, với góc nhìn, trí tưởng tượng của trẻ thơ, vạn vật đều
hiện lên thật sinh động và có hồn. Đó là những hình ảnh thân thuộc, gần gũi với
cuộc sống hàng ngày ở thôn quê. Đó cũng là những cảm xúc chân thực, xúc động
mà trẻ thơ có dịp trải qua.

Chưa hết, khi nhìn về người thân trong gia đình, Trần Đăng Khoa cũng có
nhiều bài thơ giàu tình cảm. Ở đó là những vần thơ giản dị, mộc mạc mà thấm đẫm
tình yêu thương của ông gửi vào đó. Bài thơ Mẹ ốm, ông viết:

Mọi hôm mẹ thích vui chơi
Hôm nay mẹ chẳng nói cười được đâu
Lá trâu khô giữa cối trâu
Truyện Kiều gấp lại trên đầu bấy nay
Cánh màn khép lỏng cả ngày
Ruộng vườn vắng mẹ cuốc cày sớm trưa

Văn học và đời sống

Nắng mưa từ những ngày xưa

Lặn trong đời mẹ đến giờ chưa tan...

Bài thơ **Khi mẹ vắng nhà** cũng thật xúc động: *Khi mẹ vắng nhà, em luộc khoai / Khi mẹ vắng nhà, em cùng chị giã gạo / Khi mẹ vắng nhà, em thổi com / Khi mẹ vắng nhà, em nhổ cỏ vườn.* Trong bài **Tiếng văng vẳng**, có đoạn: *Kèo cà kẻo kệt / Xưa mẹ ru em / Cũng tiếng văng vẳng này / Cánh cò trắng muốt / Bay – bay – bay – bay...*

Rõ ràng, dưới con mắt nhìn của thiếu nhi, thế giới xung quanh là một kho báu vô tận để tha hồ khám phá, tìm hiểu. Thật đáng trân trọng khi điều đó xuất phát từ tình cảm của chính nhà thơ. Nhà thơ phải là người được sinh ra ở làng quê vùng đồng bằng Bắc Bộ - Hải Dương. Hít hà bầu không khí trong lành của tuổi thơ nơi đây. Đặc biệt, nhà thơ được hấp thụ nguồn văn hóa dân gian bổ dưỡng từ người mẹ của mình nên ông mới có những câu thơ chân thành, chân thực, trong ngần đến vậy. Tuổi thơ là thế giới thần tiên của mỗi đời người. Ông trân trọng tuổi thơ và lấy kỷ niệm tuổi thơ, góc nhìn của tuổi thơ để làm chất liệu sáng tác.

Có thể nói, thi đàn Việt Nam hiện đại chưa có nhà thơ nào viết về thiếu nhi hay như Trần Đăng Khoa. Thơ của ông như đã nói hộ tiếng lòng của tuổi thơ mỗi người. Và qua những bài thơ ấy, độc giả cảm nhận được tình cảm mà ông dành cho thiếu nhi tha thiết đến nhường nào. Thời gian dù có chảy trôi theo quy luật của tạo hóa nhưng thời đại nào, tâm hồn thiếu nhi vẫn là một thế giới huyền diệu luôn gọi mời khám phá, tìm hiểu. Trần Đăng Khoa đã ghi dấu tình cảm và tài năng thơ ca của mình vào thế giới ấy. Do vậy, dù ông có tuổi cao, dù ông không còn viết về thơ thiếu nhi chẳng nữa thì trong tâm khảm những người yêu thơ thiếu nhi, ông vẫn có một chỗ đứng riêng, không trộn lẫn với bất cứ nhà thơ nào khác. Chỉ riêng ở góc độ này, ông đã là nhà thơ thành công.